

ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИНИНГ ТАШКИЛИЙ ВА ТАҲЛИЛИЙ ФАОЛИЯТИДА ҚЎЛЛАНИЛАЁТГАН АСОСИЙ ПРИНЦИПЛАРИ

Холдоров Асадбек Журабой ўғли

*ИИВ Академияси кундузги таълим “Ташкилий-штаб фаолияти ”
мутахассислиги 329-гуруҳ курсанти*

Аннотация: Ушбу мақолада тадқиқот мавзусининг долзарблиги, Ички ишлар органларидаги ички ишлар органларининг ташкилий ва таҳлилий фаолиятида қўлланилаётган асосий принципларининг ички ишлар органлари фаолиятидаги аҳамияти бўйича тушунчалар, ахборот-таҳлил ишининг бугунги кундаги ҳолати ва амалга оширишининг ўзига хос хусусиятлари. Бундан ташқари ахборот-таҳлил ишини ташиқил этиши доирасидаги нормаларнинг амалиёт таҳлили ҳамда ушбу фаолият доирасида юритиладиган ҳужжатлар, ушбу фаолиятдаги муаммо ва камчиликлар, шунингдек, айрим турдаги мавжуд муаммо ва камчиликларни бартараф этиши бўйича бир катор таклифлар. Ахборот-таҳлил ишининг бошқа хорижий давлатларнинг илғор хорижий тажрибаси ҳамда миллий қонунчилигимиздан фарқли ва ўхшаш томонлари, шунингдек, юқорида келтириб ўтилган жиҳатлари фойдаланган ҳолда ушбу фаолиятни такомиллаштириши йўналишлари ёритиб ўтилган.

Калит сўзлар: таҳлил, ахборот, статистика, принцип, ахборот-таҳлил иши, ахборот алмашинуви, ахборот-таҳлил ишида идоралараро ҳамкорлик

Аннотация: В данной статье раскрываются актуальность темы исследования, понятия о значении основных принципов информационно-аналитической работы в органах внутренних дел в деятельности органов внутренних дел, современном состоянии информационно-аналитической работы и особенности его реализации. Кроме того, оперативный анализ норм в рамках организации информационно-аналитической работы и документов, осуществляемых в рамках этой деятельности, выявлены проблемы и недостатки этой деятельности, а также некоторые существующие проблемы и ряд предложений по устранению недостатков. Выделены разные и схожие стороны информационно-аналитической работы других стран и разные и схожие аспекты из нашего национального законодательства, а также направления совершенствования этой деятельности с использованием вышеуказанных аспектов.

Ключевые слова: анализ, информация, статистика, тенденции, информационно-аналитическая работа, обмен информацией, межведомственное сотрудничество в информационно-аналитической работе.

Мустақиллик йилларида амалга оширилган ислохотлар суд-ҳуқуқ соҳасини демократлаштириш ва эркинлаштиришга, фуқароларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги роли ва аҳамиятини оширишга замин яратди. Республикамизда олиб борилаётган жиноятчиликка қарши курашиш сиёсатида ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг ўрни ва роли сезиларли даражада ошди. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фаолият мазмуни бутунлай ўзгарди. «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишнинг мутлақо янги тизими яратилди. Фақат жазолаш билан кўрқитиб, ҳуқуқбузарликларнинг оқибати билан курашиш эмас, балки ноқонуний ҳаракатлар содир этилишининг барвақт олдини олиш энг долзарб вазифага айланди»

Бугунги кунда мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар жараёнида Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар органларини янада халқчил тузилмага айлантириш жараёнида 2016 йил 16 сентябрдаги “Ички ишлар органлари тўғрисида” ги қонуни, 2018 йил 23 августдаги “Ички ишлар органлари бошқарув, назорат ва шахсий таркиб билан ишлашнинг самарали тизимини жорий этиш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-3919 сонли Қарори, 2017 йил 12 апрельдаги “Ички ишлар органлари фаолиятини янада такомиллаштиришга доир ташкилий чора-тадбирлари тўғрисида”ги Президент қарори натижасида Ички ишлар вазирлиги таркибида ахборот-тахлил фаолиятини янада такомиллаштириш мақсадида Ташкилий департамент ташкил қилинди, унинг таркибий тузилиши функция ва вазифалари, ҳуқуқий асослари айниқса, Ички ишлар вазирлиги Ташкилий департаментининг бошқарув ва ахборот-тахлил фаолияти замон талаблари даражасига жавоб берадиган даражада шакиллантирилди. Бу эса ўз навбатида ички ишлар органларини рўли ва мавқеини кўтариш, жиноятчиликка қарши кураш ва уни олдини олишда жамоатчилик ва аҳоли билан бўладиган алоқасини мустахкамлаш имконини берди.

Ички ишлар органларининг ташкилий ва таҳлилий фаолиятини самарали ташкил этиш, авваламбор, олинган ахборотларнинг тўлиқлигига, ишончлигига ва сифатига боғлиқдир. Шунинг учун улардан энг биринчи навбатда профилактик чора-тадбирлар йўналтирилиши керак бўлган объектлар ҳақида

барча маълумотларни аниқлаш, йиғиш ва ҳар томонлама чуқур таҳлил қилиш талаб қилинади.

Амалдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар талабларига асосан, ички ишлар органларида ички ишлар органларининг ташкилий ва таҳлилий фаолиятидаги маълумотларни йиғиш, тизимлаштириш, таҳлил қилиш ҳамда маълумотлар манбааларини аниқлаш қўйидаги тартибда амалга оширилади:

□□ ахборот-таҳлил маълумотлари рўйхатини тузиш ва тақдим этиш тартибини белгилаш;

□□ маълумотларни тўплаш мақсадида тегишли давлат бошқаруви ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда жамоат ташкилотлари билан алоқаларни ўрнатиш;

□□ келиб тушаётган маълумотларнинг аҳамияти, тўлиқлиги ва ишончлиги нуқтаи назаридан баҳолаш;

□□ маълумотлар мазмуни, йўналиши ва тегишлилиги бўйича тизимлаштириш ҳамда маълумотлар базасини шакллантириш.

Ички ишлар органларида бошқарув қарорларини қабул қилиш ва режалаштиришда қўйидаги маълумотлар йиғилади ва таҳлил қилинади:

□□ хизмат ҳудудида ижтимоий-иктисодий, демографик ва криминоген вазиятга оид статистик маълумотлар;

□□ ички ишлар органларининг куч ва воситалари, тезкор-қидирув фаолияти натижалари, тартиб-интизом ва қонунчиликка риоя этиш ҳолатига оид маълумотлар;

□□ ички ишлар ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларининг ахборот-таҳлил маълумотлари;

□□ суд-ҳуқуқ амалиётига оид маълумотлар;

□□ ички ишлар органлари фаолиятини текшириш ва назорат қилиш бўйича тузилган маълумотномалари;

□□ криминоген вазият ва жиноятчиликка қарши курашиш бўйича олиб борилган илмий тадқиқотлар, аҳолининг ички ишлар органлари фаолиятига бўлган муносабатига оид маълумотлар;

□□ жисмоний ва юридик шахсларнинг муурожаатлари.

Ички ишлар органларида тезкор-хизмат фаолияти ҳамда унинг натижасида криминоген вазиятга тасъир қилиш, жиноятчиликнинг ривожини камайтириш, шунингдек тезкор-хизмат фаолиятидаги камчилик ва муаммоларни аниқлаш ва бартараф этиш чораларини ишлаб чиқиш учун комплекс таҳлилидан фойдаланилади. Ички ишлар органларида комплекс таҳлил мазмунан хизмат ҳудудида тезкор вазият, тезкор-хизмат фаолияти натижалари, куч ва

воситалардан самарали фойдаланиш, таъсир кўрсатувчи ташқи омилларни таҳлил қилиш ва баҳолашга қаратилган бўлиб, криминоген вазиятни барқарорлаштириш бўйича ишларининг самарадорлигини ошириш мақсадида амалга оширилади.

— Ички ишлар органларининг бошқарув жараёнида ички ишлар органларининг ташкилий ва таҳлилий фаолиятини амалга оширишда комплекс таҳлилнинг жорий, даврий, истиқболли, навбатдан ташқари, муаммоли ва қиёсий каби шаклларидан фойдаланилади. Ички ишлар органининг мансабдор шахслари шахсий қабул давомида давлат органининг раҳбари қарорига кўра ҳамда мурожаат этувчининг ёзма розилиги билан махсус техника воситалари (аудио- ва видео ёзув, шунингдек фотосуратга олиш) қўлланилиши мумкин.

Бундан ташқари ички ишлар органларининг бошқарув жараёнида ҳудудлардаги тезкор вазият ва жиноятчиликка қарши курашиш ҳолатини таҳлил қилишда жиноятчилик даражаси, унинг умумий динамикаси ва энг кўп содир этилаётган жиноят турлари, жиноятчиликнинг таркибий тузилиши, ҳудудий тарқалганлиги ва алоҳида турдаги жиноий тажовузлар, латент жиноятлар, муайян аҳоли гуруҳларининг жиноий фаоллиги даражаси, вояга етмаганлар, аёллар, муқаддам жиноят содир этган ва доимий даромад манбаасига эга бўлмаган шахслар томонидан содир этилган жиноятлар, жиноятчиликнинг виктимологик жиҳатлари, уюшган ва иқтисодий жиноятлар, гиёҳванд воситалари ва қуролларнинг ноқонуний муомиласи билан боғлиқ жиноятлар, жамоат жойларида криминоген вазият, жазони ижро этиш муассасаларида содир этиладиган жиноятлар, йўл ҳаракати хавфсизлиги ва ёнғин хавфсизлиги ҳолатига алоҳида эътибор қаратилади.

Ушбу мақолада ички ишлар органларининг ташкилий ва таҳлилий фаолияти асосий принципларига бағишланган илмий тадқиқоти натижалари унда таҳлил этилган масалаларнинг хусусиятидан келиб чиққан ҳолда илмий назарий хулосалар, қонунчиликни такомиллаштириш бўйича таклифлар ва ваколатли органларнинг жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича бир қанча таклифлар келириб ўтилган.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 76 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Кодекслари. Расмий нашр. – Тошкент: Адолат, 2017. – 1056 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т., «Ўзбекистон», 2016. – 56 б.
4. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т., «Ўзбекистон», 2017. – 48 б.
5. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги – инсон мафаатларини таъминлашнинг муҳим омилдир. – Халқ сўзи. – Т., 2017. – 8 янв.
6. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қаттиқ тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак / Ш.М.Мирзаев; – Тошкент: «Ўзбекистон» НМИУ, 2017.
7. Мирзиёев Ш.М. Инсон манфаатларини таъминлаш учун аввало унинг ҳуқуқ ва эркинликлари, осуда ва фаровон ҳаёти ҳимоя қилинмоғи керак Халқ сўзи. – Т., 2017. – 10 фев.
8. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Тошкент: «Ўзбекистон» НМИУ, 2017.
9. “Ички ишлар органлари тўғрисида”ги ЎРҚ-407 сонли қонуни
10. Ichki ishlar organlarining jamoat tartibini saqlash va xavfsizlikni ta'minlashdagi faoliyati: Darslik / I. Ismoilov, M.Z. Ziedullaev, F.N. Shukurov va boshqalar – Т.: O'zbekiston Respublikasi IV, 2019 у.
11. Hobbs T. Sochlar. 2. M., 1991. 96–97-betlar.
12. Qarang: Belskiy K.S. Politsiya huquqi: ma'ruzalar. kurs / Ed. O'RTA. Kurakina. M.: Biznes va xizmat, 2004. 23-bet.
13. Gumplovich L. Davlat haqidagi umumiy ta'limot. Sankt-Peterburg, 1910. S. 36.
14. Gradovskiy A. Umumiy davlat huquqi kursi: Ma'ruzalar. Sankt-Peterburg, 1879–1880 yillar. S. 1.
15. Korkunov N.M. Rossiya davlat qonuni. T. 1. P. 27.
16. Yatsenko S.S. Jamoat tartibini huquqiy himoya qilish. Kiev, 19786. S. 10.
17. Xorijiy davlatlarning ma'muriy huquqi: Darslik / Ed. A. N. Kozyrin va M. A. Shtatina. M.: Iskra, 2003. B. 307.

18. Lazarev V.V., Popov L.L., Rozin L.M. Jamoat tartibini ta'minlashning huquqiy asoslari. M., 1967 yil.

19. Kondrashov B.P. Jamoat xavfsizligi va uni ta'minlashning ma'muriy-huquqiy vositalari. M., 1998. B. 16. Pedagogika fanlari sohasidagi akademik tadqiqotlar 3-JIM | 1-son | 2022 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF): 5.723 Xalqaro tadqiqot jurnallarining ma'lumot indeksi - CiteFactor: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-20262-18.Uzbekistan Scientific Journal Impact Factor (SJIF) , O'zbekiston 815 www.ares.uz

20. Korjanskiy N.I. Jinoiy huquqiy himoyaning ob'ekti va predmeti. M., 1980. B. 15.

21. Masalan, qarang: Davlat va huquq nazariyasi / Ed. A.I. Denisova. M., 1972. S. 478–479.

22. Qarang: Seregin A.V. Sovet jamoat tartibi va uni mustahkamlashning ma'muriy-huquqiy vositalari. M., 1978. B. 25.

23. Masalan, qarang: Eropkin M.I. Jamoat xavfsizligi sohasida boshqaruv. M., 1965. B. 11; Solovey Yu.P. Rossiya Federatsiyasida politsiya faoliyatini huquqiy tartibga solish. Omsk, Rossiya Federatsiyasi Ichki ishlar vazirligining Oliy boshqaruv maktabi, 1993. 127-131-betlar.

24. Huquqbuzarliklar uchun fuqarolarning ma'muriy javobgarligi / Ed. D. N. Baxrxa. Perm, 1978. S. 40.

25. Seregin A.V. Uzoq. ochiq . 3–15-betlar.

26. Eropkin M.I. Jamoat tartibining mohiyati va mazmuni // SSSR Ichki ishlar vazirligining Butunrossiya ilmiy tadqiqot instituti materiallari. M., 1984. B. 3–15.

27. Kuznetsova N.F. Jamoat tartibini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik. M., 1963. B. 3.

28. Kafarov T.M., Musaev Ch.T. Jamoat maydoniga tajovuzlarga qarshi kurash. Boku, 1983. S. 23.

29. Muramets O.F., Shamba T.M. Sotsialistik jamiyat taraqqiyotida qonun va tartib. M., 1979. B. 15.

30. Veremeenko I.I. Jamoat tartibini muhofaza qilish sohasida ma'muriy-huquqiy tartibga solish mexanizmi. 1-qism: Mavzu va tushuncha. M., 1981. B. 9.

31. Manoxin V.M., Adushkin Yu.S., Bagishayev Z.A. Rossiya ma'muriy huquqi: darslik. M.: Yurist, 1996. B. 416